

Gyógyító szó

Balázs Géza - 2020. 12. 01.

Állunk a sírnál, a pap felszólítja a megjelenteket, hogy imádkozzunk, mondjuk el együtt Az Úr imáját (a Miatyánkot), majd később az Apostoli hitvallást (Hiszekegyet). A gyásznépből alig mormolja valaki az imákat – nem tudják, vagy nem akarják mondani. Pedig a felszólítás közös imára szólt. Hogy a némaság nemtudásból, esetleg egyfajta szégyenkezésből fakad, nem tudható. Álltam már úgy is sírnál, hogy nem hangzott el semmilyen ima, nem volt keresztvetés, pedig megkeresztelt volt a halott. Polgári temetésnek nevezték a ceremóniát.

Az ima érzelmes meghatározása Ballagi Mór (1868: 613) szótárában: szívünkből Istenhez felfakadó fohász; Istenhez intézett könyörgő, hálaadó és dicsőítő beszéd. Az ma Értelmező kéziszótára (2003: 563) már kicsit távolságtartóbb: Istenhez vagy túlvilági lény(ek)hez szóló, dicsőítő, valamit kérő, neki(k) hálát adó (kötött) szöveg. Az 1975-ös kiadású Vallástörténeti lexikonnak (írta: Gecse Gusztáv) pedig nincs is ima címszava, pedig aligha találnánk olyan vallást, amelyben ne lenne ima.

Az ima az ember legősibb önkifejeződései közé tartozik, ezért ismert minden kultúrában és nyelvben. Vagyis: minden kor, minden embere ismeri az imát. Az ima alapvető jellemzője az ismétlés (mantrázás). A buddhizmusban az imamalom vagy imakerék henger alakú nyeles kerék. Az om mani padme hum mantra a legjellemzőbb, de más mantrákat is használnak. A kerek megajtása ugyanolyan érdekemet szül, mint a szóval kimondott ima.

Az ima mint beszédműfaj rokonságban van a varázsigével, ráolvasással (áldással, átokkal). A magasztalás teszi imaszerűvé a himnuszot. A magyar Himnusz is fölfogható imának (Isten áldd meg a magyart). Imaszerű a rövid, tömör, istenhez forduló kérés, a fohász. Imaszerű a közösségi célokat megfogalmazó hitvallás is. A zsoltárokat az istenhez fordulás hálaadó szándéka teszi imaszerűvé. A magyar irodalomban a 16. századtól jelenik meg (Balassi Bálint költészetében) az imaszerű profán műfaj, az istenes ének. A rózsafüzér (latinul rosarium, másként: szentolvasó) a barokk korszakban keletkezett, a katolikus egyházban meghatározott sorrendben és számban elmondott imaláncot jelenti. A szentségimádás pedig a hosszantartó, folyamatos imádkozást jelenti. Magyarországon egyedülálló módon állandó szentségimádást tartanak Budapest belvárosában, a Nagyboldogasszony-főplébániatemplomban.

Hamvas Béla idézi Zarathusztrát: „Lehet gyógyítani igazsággal, lehet gyógyítani törvénnyel, lehet gyógyítani késsel, de minden gyógyítás közül a legjobb az, amit a szent szó végez, amely az igaz ember szívéből sugárzik.” (Hamvas 1995: 176.)

A hivatalos (egyházban rögzített, mondott) imák mellett léteznek ún. archaikus vagy apokrif (népi, laikus) imák. Ember és szöveg különlegesen erős kapcsolatát látja Erdélyi Zsuzsanna (1976: 51): „Itt jutunk el a szó, a kimondott szó eszközi mivoltához. (...) *Használni* az imát, *elővenni* az imádságot, s mint valami munkát – minden munkafolyamathoz eszköz is kell – *végezni* az imádságot.”

Az ima a szakrális kommunikáció körébe tartozik, kommunikációelméleti szempontból belső beszéd, egocentrikus beszéd, autokommunikáció (intraperszonális kommunikáció). Az ima személyes jellege miatt bizalmas, titkos, magántermészetű kommunikáció. Piaget kimutatta,

hogyan az egocentrikus beszéd – pszichológiai funkcióját tekintve – belső beszéd, fízológiai természetét illetően pedig külső beszéd, (Vigotszkij 2000: 61). A belső beszéd első és legfőbb tulajdonsága a teljesen sajátos mondattan (...) Csak azok a szerzők tekintették a belső beszédet a külső beszéd tükörképének, akik a belső beszédben csupán a külső beszéd emlékképekben való visszaidézését látták (Vigotszkij 2000: 364). Vagyis az ima – bár külső minták befolyásolják – a pszichológiai természetű belső beszéd eredménye.

Az ima helyzetértelmező, önszabályozó kognitív (gondolati) individuális beszédtevékenység, a szakrális kommunikáció része. Az imádkozás mint cselekvés történhet egyénileg vagy közösségben, belső beszédként vagy hangosan mondva (mormolva). A beszédcselekvés-elmélet alapján egy adott helyzet gondozására, megváltoztatására irányuló illokúciós és performatív beszédaktusnak tekintjük. Az ima lehet személyes tartalmú individuális és közösségi alkalomhoz kapcsolódó szertartásos (rituális). Az individuális ima szövegét az alkalmiság, rögtönzöttség, a szertartásos imát a hagyomány, a kidolgozottság jellemzi.

Keszeg Vilmos (2018: 79) így mutatja be az ima két formáját: az individuális (személyes) ima „nagyobb lehetőséget nyújt a személyes tartalmak (hála, kérés) megfogalmazására, az életvezetésbe való integrálásra”, a rituális (szertartásos) ima

„az imamondás specialista általi irányítására, s ezáltal általános gondolatokkal való azonosulásra. Az első esetben, a rögtönzött imádság esetén a belső monológ sajátosságai érvényesülnek; a szöveg kevésbé kidolgozott, a gondolatok befejezetlenek. A nyelvezet azonban ekkor is választékos. A hívő minden életkorban imádkozik. A gyerek általában kötött, tanult imaformákat alkalmaz, a felnőtt személyes szükségleteinek megfelelően megfelelően rögtönöz. A felnőtt, az idős személy több időt fordít a szakrális kommunikációra, több konkrét helyzetben gyakorolja.” Az imamondás funkciói Lovász Irén (2002: 32) így sorolja fel: segítségül hívó ima (invokáció), áldó ima (benedikció), hálaadó ima, vallomás ima (konfesszió), vezeklő ima (penitencia), liturgikus ima. A Példabeszédek könyvében szerepel: „Élet és halál van a nyelv hatalmában”. Lőrincze Lajos (1985: 10) is említi: „A primitív népek tudatában a szónak hatalma, varázsereje van, amelynek birtokában betegségeket lehet gyógyítani, ellenséget le lehet győzni, a földet termékennyé lehet tenni, sőt még a szellemeket, az isteneket is kényszeríteni lehet akaratunk teljesítésére.”

Az ima, imádság nyelvi formába öntött, gondolt, mormolt, hangoztatott szöveg. Ez a fajta szöveg (amulettiszöveg) egyértelműen mutatja a nyelvhasználat gyógyító erejébe vetett ősi hitet. A pszichoanalízis megjelenése óta tudományosan is bizonyítva van a nyelvhasználat gyógyító ereje. Ennek felhasználási módja a nyelvterápia, amelyet igénybe vesznek mára már több irányban is fejlődő terápiák: mese-, irodalom-, könyv-, távolabbról zeneterápia. A Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport 2020. november 4-én az ELTE Bölcsészettudományi Karán egésznapos nyelvterápia-szimpoziumot szervezett, amelyen megnyilatkoznak az egyes nyelvterápiás területek szakemberei.

Állunk a sírnál, és mormoljuk jól-rosszul az imát. A legelső, fennmaradt írott magyar szövegemlék, a Halotti beszéd „könyörgés” része egy latin nyelvű ima magyar fordítása: „Szerelmes Testvéreim! imádjunk e szegény ember lelkéért, [a]kit Úr e napon e hamis világ tömlöcéből mente, [a]kinek e napon testét temetjük, hogy Úr őt kegyelmével Ábrahám, Izsák, Jákob kebelében helyezze, hogy bírságnap jutva mind[en] ő szentei és kiválasztottai között jobb felől iktatnia élessze fel őt! És tibennetek. Clamate ter: kyrie eleison!” (az eredeti szöveg értelmezése)

Szakirodalom:

Ballagi Mór, 1868. A magyar nyelv teljes szótára. Heckenast Gusztáv, Pest.

Erdélyi Zsuzsanna, 1976. Hegyet hágék, lőtőt lépék. Archanikus népi imádságok. Magvető, Budapest.

Hamvas Béla, 1995. Scientia sacra. Medio, Szentendre.

Keszeg Vilmos, 2018. A beszélés antropológiája. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár

Lovász Irén, 2002. Szakrális kommunikáció. Európai Folklór Intézet, Budapest.

Lőrincze Lajos, 1985. Megnyitó. 7-10. In: Hárdi István és Vértés O. András szerk.: Beszéd és mentálhigiéné. Pest Megyei Köjál, Pest Megyei Alkoholizmus Ellenés Bizottság, Budapest.

Pusztai Ferenc főszerk., 2003. Magyar értelmező kéziszótár. Akadémiai, Budapest.

Vigotszkij, Lev Szemjonovics, 2000. Gondolkodás és beszéd. Trezor, Budapest.

Megjegyzés: Írásom születésekor szembesültem azzal, hogy az imádságcímek helyesírása mennyire nem egyértelmű. A szabályzat szerint az ima neve köznévként (miatyánk), címként azonban nagy kezdőbetűs (Miatyánk) (AkH. 198). Egyes szótárak következetesen mindig kisbetűsen, vallási szövegek pedig szinte kizárólag nagybetűsen írják az imák nevét. Jelen írásban igyekszem követni a kissé felemás szabályozást. Példa: A temetésen elmondják a miatyánkot, a Miatyánk kezdősora: Mi atyánk, ki a mennyekben vagy...

Nincs hozzászólás!

Your Email address will not be published.

Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.